

Keverékek, elegyek és oldatok összetétele

Az előzőekben tiszta (egynemű) anyagok összetételét, annak alkotóelemeinek mennyiségét vizsgáltuk, amihez az anyagmennyiség kifejezése mellett a tömeg% összefüggését használtuk fel.

A **többkomponensű rendszerek** összetételét a **koncentráció** különböző mértékegységeivel fejezhetjük ki, vagyis hogy a vizsgált komponens milyen részt képvisel az egészhez képest.

A **koncentrációt megadhatjuk** az előzőekben használt **tömegtört** (W) és **tömeg%** ($w\%$) összefüggésével, amely független a többkomponensű rendszer anyagi minőségétől. A **térfogattört** (Φ) és a **térfogat%**-ot ($\varphi\%$) elsősorban gázelegyek összetételének jellemzésére használjuk, amelyek számértéke gázok esetében megegyezik az **anyagmennyiség-tört** (X), illetve **anyagmennyiség%** (x) számértékével.

$$\Phi = \frac{V_{\text{komponens}}}{V_{\text{összes}}} \quad \varphi\% = 100 \cdot \frac{V_{\text{komponens}}}{V_{\text{összes}}} \quad X = \frac{n_{\text{komponens}}}{n_{\text{összes}}} \quad x\% = 100 \cdot \frac{m_{\text{komponens}}}{m_{\text{összes}}}$$

Oldatok és folyadékelegyek koncentrációját ezek mellett még kifejezhetjük **anyagmennyiség koncentrációval** (molaritás, c vagy c_n), **tömegkoncentrációval** (c_m) illetve **Raoult-koncentrációval** (molalitás, c_R).

$$c = \frac{n_{\text{komponens}}}{V_{\text{oldat}}} \quad (\text{mol/dm}^3) \quad c_m = \frac{m_{\text{komponens}}}{V_{\text{oldat}}} \quad (\text{g/dm}^3) \quad c_R = \frac{n_{\text{komponens}}}{m_{\text{oldószer}}} \quad (\text{mol/kg})$$

Az egyes koncentráció-fajták közötti átváltás során gyakran használjuk az **oldat sűrűségét**:

$$\rho = \frac{m_{\text{oldat}}}{V_{\text{oldat}}} \quad (\text{g/cm}^3)$$

A sűrűség (ρ) NEM koncentráció egység, annak ellenére, hogy mértékegysége hasonló a tömegkoncentrációéhoz! A sűrűség esetén a tömeg és a térfogat ugyanarra az anyagra vonatkozik (itt az oldatra), míg a c_m -ben a tömeg az oldott anyagra, a térfogat pedig az oldatra!

Koncentráció számítási példák

Feladatok

1. Hány mol/dm³ koncentrációjú a kristálycukor (C₁₂H₂₂O₁₁) oldata, ha 15,0 g cukrot oldottunk egy csésze teában (250,0 cm³ oldat)? **(0,175 mol/dm³)**
2. Hány gramm nátrium-kloridot kell feloldani vízben, hogy 2,500 liter fiziológiás sóoldatot készítsünk ($c = 0,154 \text{ mol/dm}^3$)? **(22,5 g)**
3. Hány mol/dm³ volt az eredeti koncentrációja annak a kálium-kromát oldatnak, amelynek 120,0 cm³-ét vízzel 0,875 literre hígítottuk, és így 0,1111 mol/dm³ koncentrációjú oldatot kaptunk? **(0,810 mol/dm³)**
4. 30,00 w% HNO₃-at tartalmazó salétromsav-oldat sűrűsége 20 °C-on 1,18 g/cm³. Milyen mol/dm³ koncentrációjú az oldat? **(5,62 mol/dm³)**
5. 98,3 mg 97,8 %-os tisztaságú karbamidból – CO(NH₂)₂ – 5,00 cm³ vizes oldatot készítettünk. Hány mol/dm³ az oldat koncentrációja? **(0,321 mol/dm³)**
6. Mennyi lesz a végtérfogata a hígított KMnO₄-oldatnak, ha 34,0 cm³ 1,32 mol/dm³ koncentrációjú oldatból 0,280 mol/dm³ koncentrációjú készítettünk? **(160 cm³)**
7. A vanília extraktumból nyert vanillint (C₈H₈O₃), illatanyagként használják. Egy mintában 37,2 mg vanillint oldottak 153,1 mg difenil-éterben - (C₆H₅)₂O. Mennyi a móltörtje az egyes összetevőknek? **(vanillin 0,213; difenil-éter 0,787)**
8. Az asztali borok borkősavat is (C₄H₈O₆) tartalmazzák, ami a szőlőlé forrásakor keletkezik. Milyen tömegű borkősav van 10,00 liter borban, ha annak koncentrációja 0,271 mol/dm³? **(415 g)**
9. Hány mol/dm³ koncentrációjú az acetone (C₃H₆O) oldata, ha 35,0 cm³ acetont ($\rho = 0,790 \text{ g/cm}^3$) tartalmaz a 425 cm³ vizes oldat? **(1,12 mol/dm³)**